

SÜRİYE'DEKİ OLAYLAR VE TÜRKİYE'NİN SÜRİYE POLİTİKASI

PROF. DR. CEMALETTİN TAŞKIRAN*

Suriye'de 21 aydır devam eden olaylar, yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik, uzun süren baskıcı rejimler, işsizlik, özellikle genç nüfustaki işsizlik artışı ve ülkeleri yönetenlerin Wikileaks belgelerine yansıyan yolsuzlukları gibi ortak özellikler taşıyan Arap ülkelerinde, 2010 yılı Kasım ayında başlayan ayaklanmaların bir devamıdır. Tunus'ta başlayan ve Mısır, Libya, Yemen'de daha çok özgürlük istekleri ve diktatörce davranan yönetimlere karşı gelişen olaylar, ABD ve AB başta olmak üzere Batı'nın kışkırtmalarıyla Suriye'ye de sıçradı. Esat yönetimine karşı 15 Mart 2011'de başlayan olaylarda yaklaşık 42.000 kişi hayatını kaybetti, binlerce insan kayboldu ve 300.000'den fazla Suriye vatandaşı ülkeyi terk etmek zorunda kaldı. Ülkeden kaçış hâlâ da sürüyor. Diğer yerlerde diktatörce davranan yöneticilerin devrilmesi ve halkın özgürlük isteklerinin gerçekleşmesinden dolayı "Arap Baharı" olarak adlandırılan Ortadoğu'daki olaylar Suriye'de tam bir çıkmaza girdi. Gün geçtikçe de ülkede dökülen kan ve yaşanan şiddet artıyor. Esat muhalifleri gördükleri destekle ve ellerindeki silahlarla isyanı ülkenin her yanına yaydılar, Esat yönetimini devirmeye çalışıyorlar. Yönetim de yine bölgedeki Rusya, Çin ve İran

* Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi.

gibi güçlerden aldığı siyasi destekle muhaliflere çok acımasız davranıyor. Suriye’de bir “iç savaş” yaşıyor. Şehirler bombalanıyor, yakılıyor, yıkılıyor. Yönetim muhaliflere saldırıyor. Silahlanan muhalifler de askerlere.

Suriye’de Esat ailesi, Hafız Esat’ın yönetimi darbeyle ele geçirdiği 1970’ten beri iktidarda. Oğul Beşar ise 2000’de devlet başkanı oldu ve o günden bu yana ülkede bazı liberalleşme ve özgürlük adımları attı. “Arap Baharı”nın etkisiyle muhaliflerce bu adımlar yeterli bulunmadı. Olaylar devam etti. Esat, önemli birkaç adım daha attı: Mesela 48 yıldır devam eden olağanüstü hâli kaldırdı, çok partili sisteme geçiş için kanun çıkardı, reform sözü verdi, bazı bakanları görevden aldı, ülkede insan haklarını geliştirici bazı adımlar da attı. Ama muhalifler bunları da yeterli görmediler, sokak gösterilerine devam ettiler. Bunun üzerine yönetim muhaliflere sert davrandı. Çoğunu tutukladı, hapse attı, sonra da ağır şiddet kullanmaya başladı.

Olayları tam olarak anlayabilmek için Suriye’deki duruma bir bakalım. Yaklaşık olarak, 21 milyonluk Suriye nüfusunun % 74’ü Sünni, % 12’si, Esat ailesinin de mensubu olduğu Arap Alevileri, yani Nusayrilere. Ülkenin % 10’unu Hristiyanlar, % 3’ünü Dürziler oluşturuyor. Etnik olarak ise, yine yaklaşık olarak, Araplar nüfusun % 77’sini, Kürtler % 8’ini, Türkler % 6’sını ve Ermeniler % 2’sini oluşturuyor. 1970’den beri Esat ailesi Nusayrilere dayanan bir yönetim kurdu. Ve yaklaşık 40 yıldır % 15’lik bir kesim, % 70’lik bir çoğunluğu askerî yöntemlerle idare ediyor. Olayların büyümesinin ardında yatan temel meselelerden biri bu adaletsiz yönetim anlayışıdır. Daha çok Sünnilerden oluşan muhalefet Nusayrilere savaş açmış durumda.

Suriye muhalefeti, Sünniler diye adlandırılarak tek gibi algılsa da aslında bölünmüş durumda. Birleşik bir muhalefet yok. Şimdilik muhalefetin tek ortak hedefi Esat’ın devrilmesi. Bu amaç için birlikte hareket edebiliyorlar. Sonrası büyük kaos. Türkiye’nin de çabalarıyla bazı muhalif gruplar Türkiye’de “Suriye Ulusal Konseyi” adı altında bir muhalifler koalisyonu oluşturdu. Bu oluşumda, Sünniler ve sürgündeki muhalifler ağırlıkta. Ayrıca bu grubun Esat’ı devirmek isteyen ve saf değiştiren askerlerin de katıldığı bir silahlı kanadı var: “Özgür Suriye Ordusu.” Bu oluşumun ortaya çıkmasında da Türkiye’nin rolü var. Eğitim merkezleri ve kampları Hatay’da idi. Özgür Suriye Ordusu karargâhını da Türkiye’de kurdu. Verdiği silahlı mücadeleyi buradan yönetti. Ana karargâh Hatay’daydı. Türkiye’de ve Suriye’de yaşanan son olaylar üzerine, 22 Eylül’de, ana karargâhın Türkiye’den Suriye’ye kaydırıldığı açıklandı

Birçok etnik ve mezhepsel unsurdan oluşan çok sayıda muhalif grup bir kaç kez İstanbul’da buluşarak ortak kararlar almak istediler. Esat’ı devirme şekli konusunda bazı kararlar alsalar da Esat sonrası konularda bir türlü anlaşamadılar. Muhalifler “Yeni Suriye’nin Millî Sözleşmesi-Anayasası” adını verdikleri temel ilkelere bile anlaşmaya varamadılar. Muhaliflerin önemli bir kanadı olan Suriyeli Kürtler bunu kabul etmedi. Tüm etnik ve mezhep unsurları birleştirmeyi öngören

çalışmada Suriye Kürtleri “anayasal vatandaşlık” istediler. Suriyeli Kürtler, Irak’ın kuzeyindeki bölgesel yönetim benzeri “anayasal bir bölge ve anayasada belirtilmiş kurucu halk” tanımı talep ettiler. Yani ayrı bir bölge istiyorlardı. Bu durum bile Türkiye’deki karar vericileri “4 parçalı Kürdistan” konusunda “uyandırmadı.” Ve böylece Kürt muhalifler, muhalefete fazla destek vermediler. Bunun da mükâfatını daha sonra Esat’tan Suriye’nin kuzeyine egemen olarak aldılar.

Suriye’deki olaylarda ABD ve Batı muhalif isyancı grupları destekledi, hâlâ da destekliyor. Suriyeli isyancıların arkasında Batı’nın ve Suudi Arabistan, Katar, İran ve Irak merkez yönetiminin maddi ve silah desteği var.

Yönetime bağlı askerî birliklerin masum gösterilere müdahalesindeki sertliği, sivillere ateş açmasını ve kendi vatandaşlarını öldürmesini tasvip etmek mümkün değil elbette. Olayların bu boyuta gelmesinde Suriye güvenlik güçlerinin olaylara müdahaledeki yetersizliğinin ve tecrübesizliğinin de büyük payı var. Başlarda silahsız protestoculara karşı aşırı kuvvet kullanıldı. Bazı kentler haftalarca yoğun bir şekilde bombalandı. Tabii, bu durum da olayları tırmandırdı.

Diğer yandan Arap Birliği, ABD ve Avrupa Birliği, Suriye yönetimini güç durumda bırakmak için yaptırımlar uyguladı ve hâlâ da uyguluyor. Bu yaptırımlar sonucu Suriye ekonomisinin petrol ve turizm gibi hayati sektörleri çöktü. IMF verilerine göre bu olaylar yüzünden Suriye ekonomisi 2011’de % 2 oranında küçüldü. İşsizlik arttı. Ülkede sık sık elektrikler kesiliyor, yakıt ve özellikle gıda sıkıntısı yaşanıyor. Bir de buna kış şartları eklenince Suriyeliler için hayat dayanılmaz oldu.

Ayrıca Esat yönetimine uluslararası baskılar artsa da önceden çok kolay olacağı düşünülen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinden bir müdahale kararı çıkarma konusunda uzlaşma sağlanamıyor. Rusya ve Çin, Suriye yönetimine destek veriyor. Batılı ülkeler askerî müdahale seçeneğini kendileri yapmak istemiyor. Ancak muhalefetin silahlandırılmasına her türlü desteği veriyorlar.

Suriye’deki krize şimdilik bir çözüm bulmanın zor olduğu ortada. Bir yandan Suriye yönetimi bu direnişi bastırmakta kararlı, diğer yandan muhaliflerin çoğu Esat rejiminin sona ermesinde kararlı.

Aslında bütün bu yaşananlardan en çok İsrail memnun. Çünkü Irak’tan sonra bir güçlü “düşmanı” daha zahmetsizce tasfiye ediliyor.

Tüm etnik ve mezhep unsurları birleştirmeyi öngören çalışmada Suriye Kürtleri “anayasal vatandaşlık” istediler. Suriyeli Kürtler, Irak’ın kuzeyindeki bölgesel yönetim benzeri “anayasal bir bölge ve anayasada belirtilmiş kurucu halk” tanımı talep ettiler.

Aslında bütün bu yaşananlardan en çok İsrail memnun. Çünkü Irak'tan sonra bir güçlü "düşmanı" daha zahmetsizce tasfiye ediliyor.

Türkiye ise Suriye'deki isyancıları destekleyerek hem Suriye'deki isyan hareketlerini başka ülkelerin desteklemesinin önünü açtı hem de kendi yaşadığı terör ve bölücülük olaylarına verilecek dış desteğe adeta meşruiyet ve zemin hazırladı. Türkiye'nin Suriye politikasına değinmeden, önceki dönemlerde Türkiye-Suriye ilişkileri nasıldı, kısaca buna temas etmek gerekir. Hemen söylemeliyiz ki Türkiye'nin Suriye ile ilişkileri son derece kötü idi. Bunun birkaç sebebi vardı. Bunlardan birincisi Hatay meselesiydi.

20 Ekim 1921'de, Fransa ile imzalanan, Ankara Antlaşması'nın 7. maddesine göre İskenderun, Suriye sınırları içerisinde kalacak, burada özel bir idare kurulup, Türk kültürünü geliştirmek için her türlü kolaylıktan yararlanılacaktır, resmî dil Türkçe olacak ve Türk parası geçerli olacaktır. Lozan Antlaşması'nda ise Suriye ile Türkiye arasında çizilen sınıra göre Hatay, sınırlarımızın dışında kalmıştır.

Fransa 1936 yılında Suriye'ye bağımsızlık verecekti. Fransa, Suriye'den çekilirken, Sancak üzerindeki yetkilerini Suriye'ye terk etmekteydi. Türk Hükümeti durumu kabul etmedi. Cenevre'deki Milletler Cemiyeti toplantısında Fransa ile yapılan görüşmeler netice vermeyince, 9 Ekim 1936'da Fransa'ya resmî bir nota vererek, Suriye'ye yapıldığı gibi, İskenderun Sancağı'na da bağımsızlık verilmesini istedi. Bazı olaylar sonrası 1937'de, Cenevre'de toplanan Milletler Cemiyeti, Hatay'ın bağımsızlığını kabul etti. 13 Ağustos'ta Hatay'da seçimler yapıldı ve bağımsız Hatay Cumhuriyeti 12 Eylül 1938'de kuruldu. Bu Cumhuriyet ise, 30 Haziran 1939'da Türkiye'ye katılma kararını aldı. Ama Suriye bunu bir türlü kabullenemedi ve haritalarında hep Hatay'ı kendi topraklarında gösterdi.

İkinci mesele su meselesidir. Türkiye'nin Fırat üzerinde 1973 yılında devreye soktuğu Keban Barajı ve 1987 yılında tamamladığı Karakaya Barajı, Fırat'ın Suriye'ye akan sularında azalmaya neden olacağı endişesini uyandırmıştır. Türkiye'nin aşağı Fırat Projesi'ni geliştirerek 1976 yılında Güneydoğu Anadolu Projesi'ne dönüştürmesi Suriye ile olan gerginliği daha da tırmandırdı. Oysa Türkiye söz konusu nehirlere, Suriye'ye saniyede 500m³ suyu salmayı hep sürdürdü.

Üçüncü mesele Suriye'nin Türkiye'ye yönelik teröre verdiği destek meselesiydi. Suriye uzun yıllar boyunca Türkiye'ye karşı koz olarak kullanmak için ASALA ve PKK gibi Türkiye'ye karşı çalışan silahlı terör örgütlerinin Suriye'de örgütlenmesine izin verdi. Onlara maddi ve lojistik destek sağladı. Türkiye'den tepki gördü. 1998 yılında Türkiye'nin sert notası karşısında geri adım atmak zorunda kalan Suriye, PKK elebaşını ve kamplarını Suriye'den çıkardı.

AKP'nin 2007 sonrası politikası ile bu "düşmanca" tutumun değişmeye

başladığını görüyoruz. Aslında son dönemde Türkiye'nin Suriye'ye yönelik dış politikasını iki farklı dönemde değerlendirmek durumundayız. Bu iki dönem birbirine taban tabana zıt iki yaklaşımı içeriyor:

Birinci dönemde Türkiye-Suriye ilişkileri neredeyse tarihinin en iyi dönemini yaşadı. İki ülke yöneticilerinin hem şahsi hem de devlet düzeyindeki samimi ve yapıcı yaklaşımları bir anda ilişkileri en üst seviyelere taşıdı. "Hatay meselesi" yüzünden sanki bir sınır anlaşmazlığı var görüntüsü veren soğuk ve güvensiz ilişkiler, Beşar Esat ve eşinin Türkiye ziyareti ile son buldu.

Bu dönemde Türkiye-Suriye ilişkileri o derece ileri boyutlara ulaştı ki iki ülke ortak banka kurma, vizeleri kaldırma, ortak bakanlar kurulu düzenleme noktasına kadar geldi. Bu çerçevede Türkiye ile Suriye arasında küçümsenmeyecek anlaşmalar imzalandı, ortak projeler uygulamasına geçildi. Eğer 850 kilometre ortak sınıra sahip olduğumuz Suriye ile bir federasyon yapmaya karar verilse, iki ülkede de buna kimse karşı çıkmayacak bir durum vardı ilişkilerde. Bu olması gereken ve belki de yıllardır beklenen bir durumdu. 500 yıl aynı devlet içinde birlikte yaşadığımız, ortak kültürü paylaştığımız kardeşlerimizle gecikmiş bir buluşmaydı bu. Her iki tarafta da heyecan vardı, istek vardı.

Türkiye bu iyi ilişkilerde ekonomik ve siyasi sonuçlar elde edecek ve komşularıyla sorunlarını çözerek kalıcı ilişkiler geliştirecekti. Diğer yandan Suriye zaman içerisinde, günümüz şartlarına daha uygun bir yönetim anlayışını benimseyecek, aşırılıklar törpülenecek ve daha demokratik, insan haklarına daha saygılı bir yönetime yönelecekti. Halkların ilişkisi bu değişimi zorlayacaktı ve sonuçta her iki taraf da memnun olacaktı. Bu doğru ve orta vadede de beklenen sonuçları verecek bir yaklaşımdı. Suriye'de, rejimin hızla reformlar gerçekleştirmesi zor olduğundan, ekonomik alana öncelik verilecek ve bu yolla toplumsal değişimin ortaya çıkması sağlanacak ve bunlarla Esat rejiminin askerî bürokratlarıyla işbirliği yapılarak "yumuşak geçiş"le daha demokratik Suriye ortaya çıkarılacaktı.

Bu politika ABD ve Batı'nın politikasına da uygundu. Zira böyle bir yeni Suriye, ABD ve Batı ile gerilimi olan İran'ın etkisinde olmayacak, Türkiye üzerinden demokratik Batı sistemine adapte olacaktı.

Ancak bu olumlu ve çok iyi ilişkiler uzun sürmedi. Mart 2011'de diğer Arap ülkelerindeki olaylar Suriye'de de başlayınca ABD ve Batı ülkeleri önceki politikalarından vazgeçtiler. Suriye'de de tıpkı Tunus, Mısır, Libya'da olduğu gibi

Bu politika ABD ve Batı'nın politikasına da uygundu. Zira böyle bir yeni Suriye, ABD ve Batı ile gerilimi olan İran'ın etkisinde olmayacak, Türkiye üzerinden demokratik Batı sistemine adapte olacaktı.

Esat rejiminin muhalefet kanalı ile yıkılmasını ve yerine kendileriyle uyumlu bir yönetimin gelmesini istediler ve muhalefete destek verdiler. Bu destek o kadar ileri boyutlara vardı ki, olayların başında, Suriye'deki Esat karşıtı yürüyüşlerde ABD ve Fransa elçilerinin yer aldığına dair gazetelerde haberler yayınlandı.

İşte tam o sıralarda Türkiye'nin ikinci dönem politikası uygulamaya konuldu. Türkiye açıkça muhalefeti destekliyor ve en yetkili ağızlardan Esat'a yönetimi bırak çağrısı yapıyordu. Türkiye neredeyse daha önce bütün yaptıklarını, söylediklerini, imzaladıklarını bir yana bırakıyor ve giderek Suriye'ye karşı sert bir politika izliyor, şahinleşiyordu. Aslında ülkede kimse ne olup bittiğini de tam olarak anlamıyor, anlamlandıramıyordu. Olan şeydu: Suriye'deki Sünniler, Esat yönetimine karşı kıskırtılmaya başlamıştı. Azınlık Suriye-Alevileri, yani Nusayrilere karşı, Sünni çoğunluğun Türkiye üzerinden yönlendirilmesi, eğitilmesi hatta bazı batılılara göre silahlandırılması söz konusuydu. Suriye'deki muhalefetin Türkiye'nin kontrolü altında başkaldırarak Esat yönetimini yıkması hedeflenmişti.

Muhalifler Türkiye'deki üst düzeydeki yetkililerle kolaylıkla görüşüyor ve karşılıklı demeçler veriyorlardı. Amaç yavaş yavaş belli olmaya başlamıştı. Amaç, ABD'nin "İran'ı kuşatma ve yalnızlaştırma" politikalarına katkı sağlamak ve Suriye ile İran'ın birbirinden koparılmasına politikalarına yardımcı olmaktı. Bunun çok kolay olacağı ve muhalefetin, tıpkı diğer yerlerdeki gibi başarılı olacağı hesaplanmıştı. Elbette bir Rusya faktörü vardı. Ama ABD yapacağı pazarlıklarla Rusya faktörünü de aşacaktı, aşabilirdi. Ama bu yanlış hesap Suriye'ye uymadı. Rusya, Orta Doğu'daki tek ve son "kale"sinin arkasında durdu. Suriye'ye siyasi, askerî ve maddi destek verdi. Yanına Çin'i de alınca ABD ve Batı'nın hesapları tutmadı. Esat rejimi muhaliflerine karşı direnmeye ve başarılı olmaya başladı.

Bu arada Türkiye, neredeyse Suriye'ye savaş açacak gibi davranmaya başladı. Karşılıklı çok sert demeçler verildi. Adeta köprüler atılma noktasına geldi. Sabrımızın taşmak üzere olduğu defalarca ve her seviyede yetkililerce açıklandı. Zaman zaman, bir hafta gibi, süre bile verildi. Askerî çözüm iması yapıldı. Suriye'ye mesaj vermek için Türk Silahlı Kuvvetlerinin üst komutanları Hatay civarında birlikleri denetledi. Bu arada Türk basını da yazılısı ve görseli ile ısrarlı ve sürekli bir biçimde sadece Esat yönetiminin muhalifleri nasıl katlettiğini her gün haberlerine taşıdı. Şaşırtıcı olan bir durum da ne ABD'nin, ne Batı ülkelerinin, ne Suudi Arabistan'ın ve ne de Katar'ın Suriye yönetimine Türkiye kadar tepki göstermemesiydi. Tabir caiz ise Türkiye, Suriye konusunda "Kral'dan çok Kralcılık" yapıyordu.

Bu arada Türkiye'nin de katkılarıyla, Tunus, İstanbul ve Paris'te "Suriye'nin Dostları" toplantıları gerçekleştirildi. Toplananlar Suriye'nin dostları mıydı? Muhaliflerin dostları mıydı? Bu pek anlaşılamadı. Yapılan açıklamalarda sürekli uluslararası camianın denetiminde demokratik seçimler ve demokratik yönetim vurgusu yapıldı bu toplantılarda. "Niye bir tek Suriye'de? Suudi Arabistan, Katar demokratik mi?" diye kimse de sormadı.

Bu arada Suriye'ye, Libya'da yapıldığı gibi, dışarıdan bir askerî müdahale gündeme geldi. Yapılacak muhtemel bir müdahalede Türkiye'nin başı çekmesi istenmekteydi. Türkiye'yi kışkırtmalar ve yönlendirmeler yoğunluk kazandı. ABD'nin CIA Başkanı bir kaç kez Türkiye'ye geldi. Muhatabı MİT Müsteşarı iken, Başbakan'la görüşmesi, saldırıyı destekleyen ama kendisi yapmak istemeyen ABD'nin Türkiye ile Suriye'yi savaştırma gayretleri olarak değerlendirildi. Önceleri amaç, Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecileri bahane ederek Suriye'de de bir koridor, bir tampon bölge oluşturmaktı. Aynen Irak'ın kuzeyinde oluşturulan bölge gibi. Anlaşılan oydu ki bazıları Türkiye'yi taşeron olarak kullanmak ve Suriye sınırında da bir Kürt bölgesi oluşturmak niyetindeydi. Sonrası daha kolay olacak diye düşünülüyordu. Ama bu defa da evdeki hesap çarşıya uymadı. Özellikle Rusya ve Çin'in Suriye'den yana olan net ve kararlı tutumu ABD ve Batılıları bu müdahaleden de vazgeçirdi. Artık ABD, Batı ve Türkiye tarafından yürütülen politika ağırlıklı olarak Türkiye'deki muhalifler kanalı ile Esat'ı devirmeye odaklandı.

Türkiye, son dönemde Suriye konusunda ABD ve Batı ekseninde bir politika izledi. Oysa Suriye konusunda Türkiye ile ABD ve Batı ülkelerinin politikaları uyuşmuyordu. Zira istikrarsız, iç savaşa sürüklenmiş ve bir güç olmaktan çıkarılmış bir Suriye ortaya çıkarmak ABD ve Batı ülkelerinin işine geliyordu. Çünkü hem İsrail için tehdit oluşturabilecek önemli bir güç daha bertaraf edilecek hem de İran bölgede yalnızlaştırılacaktı. Ayrıca Esat sonrası Suriye'de yönetime gelecek muhalifler ABD ve Batı ile uyumlu çalışacaklardı. Ama istikrarsız, iç savaşa sürüklenmiş ve güç olmaktan çıkarılmış bir Suriye ortaya çıkarmak Türkiye'nin işine gelmezdi. Kaos içindeki bir Suriye, Türkiye için yeni güvenlik sorunları demektir. Ve uygulanan yanlış politika sonunda Türkiye çok ciddi yeni güvenlik sorunlarıyla karşı karşıya kaldı.

Aslında Türkiye ve Türkler için önemli olan halklar arasındaki tarihî ve kültürel komşuluk ve kardeşlik ilişkisidir. O hâlde Türkiye mutlaka Suriye ile bir savaştan uzak durmalıdır. Böyle bir şey gündeme dahi gelmemelidir. Türkiye'nin Suriye ile savaşmasını gerektirecek hiçbir sebep yoktur. Türk halkı bunu istemez.

Ayrıca askerî açıdan bakıldığında, Suriye Türkiye ile savaşamaz. Arkasında başka güçler olsa da savaşamaz. Uçağımızın düşürülmesi ayrı bir değerlendirme konusudur. Ama yazı konumuz o değildir. Mesele "oyuna gelmemek" ve ülkemizin başına yeni belalar açmamaktır.

Suriye'deki olaylara biz iyi komşuluk ve kardeşlik duyguları içinde yaklaşmalıyız. Bu ülkede iç çatışma veya savaş sonrası yayılacak etnik ve mezhebe dayalı bir çatışmanın Türkiye'ye sıçratılması çok zor olmaz. Sınırımızın bu tarafında da bölgedeki kaos ve otorite boşluğundan yararlanan bölücü PYD'li Kürtler otonom bir Kürt bölgesi oluşturmuşlardır. Bunun kalıcı olup olmayacağını Türkiye'nin tavrı belirleyecektir.

Türkiye sadece muhaliflere destek vermek ve Esat yönetimini yok saymak

En önemlisi, mülteci olarak gelenlerin bazıları Türkiye açısından büyük güvenlik ve terör problemleri ortaya çıkarmaya başlamıştır. Türkiye'deki mülteci kamplarında yaşanan nümayişleri, olayları ve o bölgeden gelen teröristlerin ülkede yaptıkları terör faaliyetlerini hatırlamakta yarar vardır.

politikasından vazgeçmelidir. Dışarıdan aldığı destekle kendi ordusunu da kuran muhalifler yeknesak bir grup değildir. Türkiye, bölgede çok önemli bir güçtür. Belki de Suriye'de hem yönetime, hem de muhaliflere sözünü dinletebilecek yegane güçtü. Hâlâ da öyledir. O hâlde Türkiye, yönetim ve muhalifler arasında arabulucu olmalı ve hemen silahları bırakarak daha fazla kan dökülmesine ve araya daha çok kin, öfke ve ayrımcılığın girmesine engel olmalıydı. Bunun için zaman ve fırsat kaçırılmış gözükse de kan dökülmeye devam ettiği sürece böyle bir girişim yapılabilir. Annan ve İbrahimi'nin yapamadığını Türkiye yapabilir. Yapmalıdır. Bu tezimize sık sık şu görüşle karşı çıkmaktadır: Bugüne kadar yaklaşık 45.000 kişi hayatını kaybetmiş. Artık bunları uzlaştırmak mümkün mü? Çok geç değil mi? Hayır, çok geç değildir. Keşke daha önce bu yola başvurulsaydı da bu kadar insan hayatını kaybetmeseydi. 45.000 kişinin hayatını kaybetmesi elbette önemlidir ve bu uzlaşma işini zorlaştıracak bir unsurdur. Ama bir tek insanın bile hayatını kaybetmesini önleyebilmek çok çok önemlidir.

Suriye'deki olaylar ve iç savaş çok daha fazla insanın hayatını kaybetmesine neden olacak ve ortaya çıkacak istikrarsızlık ve kaos Türkiye ve

bölge için çok sıkıntılı durumlar ortaya çıkaracaktır. Türkiye, aşağıda belirtilen konuları dikkate almalıdır:

Suriye sınırını geçerek Türkiye'ye gelen mülteci sayısı bugün için 145.000'in üzerindedir. Bu kaos ve iç savaş devam ettiği sürece bu sayı daha da artacaktır. Mülteci sayısının 300.000'e ulaşacağı ve uzun süre kamplarda kalınmaya devam edileceği hesaplanmaktadır. Gelen mültecilerin barındırılması, ihtiyaçlarının sağlanması sorunlar ortaya çıkarmaktadır. En önemlisi, mülteci olarak gelenlerin bazıları Türkiye açısından büyük güvenlik ve terör problemleri ortaya çıkarmaya başlamıştır. Türkiye'deki mülteci kamplarında yaşanan nümayişleri, olayları ve o bölgeden gelen teröristlerin ülkede yaptıkları terör faaliyetlerini hatırlamakta yarar vardır. Suriyeli mülteciler ülkenin ekonomisinin yanında sosyal dokusunu da bozmak üzeredir. Yaşananları görmezden gelmek çözüm değildir. Türkiye'deki mülteci kamplarında yaşanan olaylar Suriye konusundaki politikamızı tekrar gözden geçirmemizin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Aşağıya alacağımız öneriler

bu bağlamda değerlendirilmelidir:

Mülteci kamplarının Türkiye’de değil, ABD ile ortak hareket ederek, onları ikna ederek ve özellikle de mülteci olanların durumlarını dikkate alarak, mesela Irak’ta, oluşturulmasına çalışılmalıdır. Irak, mültecilere sınırını kapatmıştır. Bu, mutlaka açtırılmalıdır. Mülteci kampları mutlaka uluslararası kurallara ve iç hukukumuzla uygun açılmalı ve BM gözetiminde olmalıdır. Ayrıca BM’den ve diğer sivil kuruluşlardan gerekli yardım alınmalıdır.

Bölücü örgüt, Suriye’deki faaliyetleriyle ileride Türkiye’nin başını daha da ağrıtabilecek eylemlerin içine girmiştir. Suriye’nin kuzeyinde “paralı ordu” kurma girişimlerini yürütmektedir. Örgütün Suriye’deki silahlı unsurları, Türkiye sınırına yakın iki yerleşim biriminde, biri Afrin’de diğeri Derik’te olmak üzere iki büyük kamp oluşturmuştur. Bu kamplara aldığı gençlerden düzenli bir ordu kurma çabasıdadır. Örgüt, gençleri aylık 300 dolar karşılığında asker olmaya çağırıyor. Kandil’den Suriye’ye örgüt militanları gelmektedir. Adeta ikinci bir kandil oluşmuştur. Suriye rejimi, PKK’ya bıraktığı alanla Kürt coğrafyasından kendisine yeni bir cephe açılmasını engelledi. PKK ise hızla bu bölgede de silahlanıyor ve Irak Kürt Federe Bölgesi gibi bir konuma sahip olmak için çalışıyor. Türkiye’de muhatap alınıp, adeta siyasi görüşme yapılan 35.000 insanımızın katlinden idama mahkûm olmuş terörist başının talimatıyla bu bölgede “Kürdistan Tugayları” adıyla ordu kuruldu. Şu olayları bir hatırlayalım:

25.05.2012’de Kayseri’de iki polisin şehit olduğu, 17 kişinin de yaralandığı canlı bomba saldırısını gerçekleştiren teröristlerin Suriye’nin kuzeyinden geçiş yaparak saldırıyı gerçekleştirdikleri öğrenildi.

9 Ağustos 2012’de İzmir-Foça’da 2 askerin şehit olduğu, 9 askerin de yaralandığı askerî araca yapılan bombalı saldırının faillerinin de Suriye’nin kuzeyinden geçiş yaptığı öğrenildi.

18.11.2012’de Mardin’in Nusaybin ilçesi’nin karşısında bulunan ve Esad askerlerinin boşalttığı Suriye’nin Kamışlı ilçesinde hâkimiyeti elinde bulunduran PKK’nın Suriye uzantısı Demokratik Birlik Partisi (PYD), Türkiye tarafından da görülebilecek şekilde gösteri düzenledi ve Öcalan posterleri taşıyıp, “Yaşasın Başkan Apo” sloganları atarak sınırda tur attı.

21.11.2012’de gazetelerde PKK’nın Mardin-Şanlıurfa sınır hattında yol kontrol ve gümrük noktaları oluşturduğu açıklandı. PKK bu amaçla 8 ayrı noktada yol kontrol ve gümrük noktası kurduğu, sınır geçişi ve gümrükleme adı altında daha önce İran ve Kuzey Irak’ta yaptığı gibi para toplamaya başladığı saptandı. Bu olaylar Suriye’nin kuzeyinde ikinci bir Kandil, ikinci bir terör üssü oluştuğunu göstermiyor mu? Bu durum ABD CİA ajanı G. Fuller’in açıkladığı 4 parçalı Kürdistan için Nisan 2012’de yaptığı “Diyarbakır Başkent Olabilir.” açıklamasına uyuyor.

Bu nedenle Türkiye, Suriye’nin kuzeyinde hiçbir şekil ve biçimde özerk, federasyon ve bağımsız bir yapı kurulmasına izin vermemelidir. Bir oldu-bitti

**Türkiye,
Suriye'ye yönelik
politikasında
Suriye'de
yaşayan Türkleri
(Türkmenleri)
dikkate
almamakta,
hep göz ardı
etmektedir.
Halbuki Türklerin
sayısı neredeyse
Kürtlere yakındır.
Geçtiğini bile
söyleyenler
vardır. Rakamlar
değişmekle
birlikte 1,5
milyon Türk'ten
bahsedilmektedir.**

hâlinde askerî güç dâhil her yolla bu tür oluşumlar engellemelidir. Bu durum Türkiye'nin millî çıkarlarını tehlikeye sokar. Irak ve Suriye'de ayrı bölge oluşturulduktan sonra Türkiye'deki bölücüler daha da pervasız ve kontrolsüz davranacaklardır. Bugün Türkiye'yi uğraştıran PKK militanlarının içinde en az 2000 Suriye vatandaşının olduğunu ve liderlerinin bazılarının bunlardan olduğu unutulmamalıdır. Irak ve Suriye'den sonra bölgede sıra Birleşik Kürdistan'ın kurulması için 3. ve 4. adım olan iki ülkeye gelecektir: İran ve Türkiye. Türkiye bundan sonra dört bir yandan tehditlere maruz kalacaktır. İçimizdeki bölücüler son olaylardan ve yeni yapılanmadan aldıkları cesaretle terör faaliyetlerine hız vereceklerdir. Dikkatli ve kararlı davranmazsak evlatlarımızı şehit vermeye devam ederiz.

Türkiye, Suriye'ye yönelik politikasında Suriye'de yaşayan Türkleri (Türkmenleri) dikkate almamakta, hep göz ardı etmektedir. Halbuki Türklerin sayısı neredeyse Kürtlere yakındır. Geçtiğini bile söyleyenler vardır. Rakamlar değişmekle birlikte 1,5 milyon Türk'ten bahsedilmektedir. Eğer onlar Irak Türkleri gibi kendi kaderlerine bırakılır, yardım yapılmaz ise Suriye'de bir varlık

ve etkinlik göstermeleri çok zordur. Türkiye, süratle Suriye Türkmenleriyle de görüşmeli ve politikasında onlara da yer vermelidir. Bu durum uzun süre ihmal edildi. Ancak kamuoyunun baskısı ile nasıl olduysa ilk defa 15 Aralık 2012'de Türkiye, Suriye Türklerini çağırma ve bir görüşme yapmayı düşündü. Dışişleri Bakanlığının düzenlediği Suriye Türkmenleri Platformu 1. Toplantısı İstanbul'da geniş katılımı yapıldı. Türkmenlerden seçilen yaklaşık bin delege yeni yol haritası için toplandı. Başbakanı da Dolmabahçe Ofisi'nde ziyaret ettiler. Ziyaret, yaklaşık 50 dakika sürdü. İstanbul'da bir araya gelen Suriyeli Türklerin temsilcileri sorunlarını dile getirdi ve Türk hükümetinden destek istedi. Suriye'de 1-1,5 milyon civarında Türkçe konuşan Türk var. Türkçe konuşmayı unutmuş yaklaşık 1,5-2 milyon Türkmen bulunduğu da tahmin ediliyor. Kesin rakamı bilmek şu an için mümkün değil. Bu insanlar bin yıldır bu coğrafyada yaşıyor. Bu coğrafyaya 7-8'inci yüzyıllarda gelmeye başlamışlar.

Suriye Türkmenleri Platformu 1. Toplantısı'nın ardından 9 maddelik sonuç bildirisi yayımlandı. Türkmenlerin, Suriye'nin bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne

ve ulusal birliğine bağlı olduğu kaydedilen açıklamada, özetle şu görüşlere yer verildi: “Esenliği, barışı ve huzuru için yıllarca emek verilen ülkenin geleceğinde, etnik kimlik ve dinî ayırım gözetmeksizin herkesin Suriyeli kimliği altında ortaklaşa yaşayabileceği bir gelecek hedeflenmektedir. Suriye’de geçiş sürecinin barışçıl bir şekilde sonuçlandırılması, farklı etnik ve mezhep gruplarının hak ve özgürlüklerinin garanti altına alındığı, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına dayalı yeni bir Suriye inşası, Türkmenlerin de ortak hedefini oluşturmaktadır. Türkmenlerin kimliklerinin ve haklarının yeni anayasa ve devlet düzeninde tanınması, korunması ve temsili, Türkmenlerin kurucu unsur niteliğinin ve çoğulcu demokratik sistemin bir gereğidir.” denildi. Bu görüşler mevcut siyasi iradeye oldukça yabancı. Zira onlar Türklerden ancak % 2 kadar fazlalığı olan Kürtlere Suriye’de özerk bir bölge oluşturma ve Irak’ın kuzeyindeki Kürtleri Irak merkez yönetimine karşı koruma gayretinde gözüküyor. Oysa Suriye Türkmenleri bizim birinci tercihimiz ve önceliğimiz olmalı.

Kamuoyunda yüksek sesle söylenmese de, ABD’nin Türkiye ile yaptığı düşünülen, “Esat yönetimini devirme pazarlığı karşılığında Irak’ın kuzeyindeki oluşumla birlikte PKK’yı tamamen etkisizleştirme” vaadi itimat edilecek ve gerçekleştirilebilecek bir durum değildir. Ne ABD yönetimi ne de Irak’ın kuzeyindeki oluşum PKK’yı bitirmek için bir çabanın içinde olmaz. Varsa, böyle vaatler Türkiye’nin önüne konulmuş “yem”lerdir. Bunlara itibar edilmemelidir.

Suriye’deki olayların daha da karışması durumunda, İran, Mısır, Lübnan ve İsrail de işin içine girecek ve bölge daha karmaşık bir hâle gelecektir. Böyle bir durum da en çok Türkiye’yi etkileyecektir.

Türkiye, Batı, ABD ve onun kontrolünde olanların bu politikaları devam ederse ilerde Suriye’nin Kürt, Sünni ve Nusayri-Alevi olarak üçe bölünmesi muhtemel görünmektedir. Oysa, Türkiye ısrarla Suriye’nin toprak bütünlüğüne vurgu yapmalı, bunu her fırsatta dile getirmeli ve sözde kalmayan kararlı ve tutarlı tavırlar sergilemelidir. Türkiye’nin uygulaması gereken politikanın amacı istikrarlı, daha demokratik, daha çok insan haklarına saygılı ve parçalanmamış, bütün bir Suriye ortaya çıkarmak olmalıdır. Aksi her durum Türkiye’ye sıkıntı yaratacaktır.

21 ay sonra Türkiye’nin uyguladığı politikanın somut sonuçlarını şöyle görüyoruz:

Türkiye’de şimdilik 145.000 mülteci, Suriye’nin kuzeyinde yeni bir Kürt yapılanması, Rusya ile ilişkilerde sorunlar, İran ile ilişkilerde sorunlar, Irak ile ilişkilerde sorunlar, Suriye ile ilişkilerde sorunlar, sınırda patriot füzeleri ve Türkiye savaşın eşiğinde. Bu politika başarılı bir politika değildir. Ama bizim endişelerimiz bu kadar da değil. Daha fazla endişe duyuyoruz. Endişelerimiz şunlar:

-Sanki Suriye’deki savaş bitsin istenmiyor. Aksine sürsün isteniyor. Böylece de Türkiye dâhil bölge ülkelerinin tümünün ekonomik, askerî ve siyasi yönden

zayıflatılması hedefleniyor.

-Uzun süren ve daha da sürecek olan savaşla, petrol-turizm-tarım-sanayi-sehirler... gibi Suriye'nin alt yapısı çöküyor.

-Suriye'nin eğitimi savaş yüzünden durmuş vaziyette. Dolayısıyla Suriye'nin eğitilmiş insan kalitesi azalıyor.

-Suriye, İsrail için tehdit olmaktan çıkarılıyor.

-Bölgenin 3 büyük gücünden biri olan Türkiye'nin Rusya ve İran'la ilişkileri bozuluyor.

-Irak, Suriye, Türkiye ve İran topraklarının bazı bölümlerini içine alan "Büyük Kürdistan" adım adım kuruluyor.

-Suriye olayları, Suriye sınırlarını aşmış bölgenin yeniden tanzim edilmesine dönüşüyor.

-Türkiye bir oldu bitti ile Suriye ve İran ile savaşırılmak isteniyor.

Olmaz, demeyelim. 23.06.2012'de Malatya'dan havalanan Phantom savaş uçağımızı Suriye düşürdüğünde savaşın eşğine gelindi. Şimdi de Türkiye'nin Suriye sınırında konuşlandırılmak üzere NATO'dan talep edilen Patriot füzelerinin konuşlandırılması çalışmaları devam ediyor. Bu füzelerin kontrolü bizde olmadığı sürece her an bir oldu-bitti ortaya çıkabilir. Patriotlarla ilgili cevabı verilemeyen sorular var:

1. Bunları biz mi istedik? Yoksa NATO mu koyduruyor? Başbakanın "biz istemedik" diyen ilk açıklamalarını nasıl izah edeceğiz?
2. Biz istedik diyelim. Niçin istedik? Suriye'den bize tehdit mi var? Yoksa Türkiye'den mi Suriye'ye tehdit var?
3. Füzelerin kumandası kimde olacak? Önce Türkiye'de deniyordu. Şimdi NATO'da deniyor.
4. Nerede konuşlandırılacağına kim karar verdi? Türkiye mi? NATO mu? ABD mi?
5. Niçin TSK personeli Patriot füzelerini kullanamıyor? Öğrenmek çok mu zor? Niçin Hollandalı, Alman ve Amerikan subaylar ülkemize geliyor?
6. 800 NATO askeri ne yapacak? Neden onlara ihtiyaç var?
7. 2013 bahar ya da kışında Türkiye Suriye ile savaşırılmak mı isteniyor?

Bu ve buna benzer soruların cevabı henüz net olarak verilmiş değil.

Diğer yandan Genelkurmay Başkanlığına bağlı özel kuvvetlerin, ABD Avrupa Özel Harekat Komutanlığı ile ortak tatbikat yapacağı duyuruldu. Hedef, iki ülke özel kuvvetleri arasında yeni konsept ve doktrinlere yönelik kazanımlar sağlamak, bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmuş. Anlaşma Genelkurmay da 10 Temmuz'da Ankara'da, ABD tarafından ise 24 Temmuz'da Stuttgart'ta imzalanmış. Temmuzda

imzalanan mutabakat 24.11.2012’de, Patriotların gündeme gelmesiyle birlikte, Meclise sevk ediliyor. Peki bu durum da bir tesadüf mü?

Dış politikanın temel amacı ülkenin millî çıkarlarını korumaktır. Dış telkinlerle politika belirlemek veya belirlenen bir politikayı uygulamak “taşeronluk” yapmaktır. Bunun işaretlerinden biri de uygulanan politikada zıt gidiş-gelişler yapmak, zikzaklar çizmektir. Uygulamada çok keskin gidiş-gelişler olursa, bu durum ülkenin güvenilirliğini ve caydırıcılığını zedeler. Yeni durumlar elbette yeni değerlendirmeleri gerektirir. Ama yeni durumlara göre kararı millî çıkarlarınızı dikkate alarak siz belirlemelisiniz. Başkaları değil.

Yanlış politika Bağdat’tan da döner, Şam’dan da. Umarız milletimiz uygulanan bu yanlış politikayı çok geç olmadan görür ve değerlendirir.

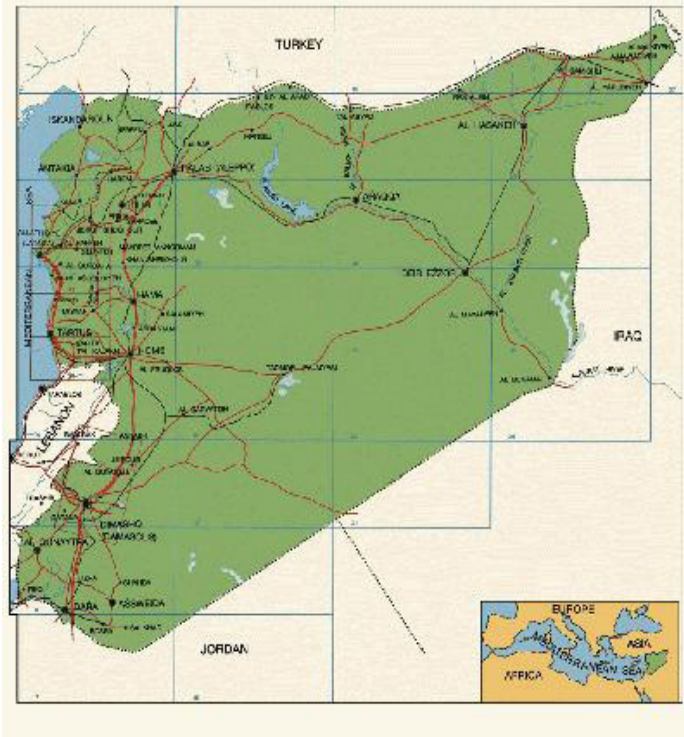
Kaynaklar

- ARFA, Hassan (1968), *The Kurds, An historical and an Political Study*, London: Oxford Univ.Press,
 GUNTER, Michael (1997), *The Kurds and The Future of Turkey*, New York.
 KILIÇ, Altemur (2007), *Büyük Kürdistan, Küçük Türkiye*, Ankara.
 YAVUZ, Turan (1998), *II.Dünya Savaşından Körfez Savaşına ABD’NİN Kürt Kartı*, İstanbul.
 YILMAZ, Türel (2009), *Uluslar arası Politikada Orta Doğu*, Ankara.
 ARMAĞANOĞLU, Fahir (1997), *XX. Yüzyıl Siyasî Tarihi*, Ankara: TTK.
 “Syrian Protests Add to Pressure on Assad Regime”. *The Wall Street Journal*. 23 Mart 2011. - “Suriye sınırından tüyler ürperten görüntüler.” *Hürriyet*, 13 Kasım 1012
 “İran’dan Esed’e Asker Desteği”. *TRT Haber*. 24.08.2012.
 “Suriye’den Lübnan’a Bulaşıyor”. *bianet.Org*. 24.08.2012.
 “İngiltere muhaliflere yardımı artırıyor”. *Cumhuriyet*. 24.08.2012.
 “Kürtler kontrolü ele geçirdi”. *Renklihaber*. 24.08.2012.
 “944 Suriye’li Daha Türkiye’ye Geldi”. *TRT Haber*. 23.08.2012.

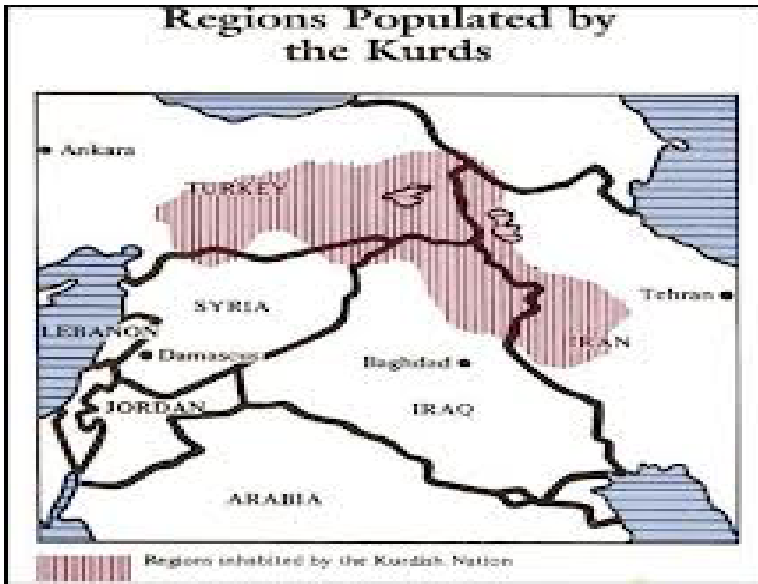
Yeni durumlar elbette yeni değerlendirmeleri gerektirir. Ama yeni durumlara göre kararı millî çıkarlarınızı dikkate alarak siz belirlemelisiniz. Başkaları değil.

EKLER

Suriye'de basılmış bir Suriye haritası

4 Parçalı Büyük Kürdistan Projesi

Patriot Füzeleri

Suriye'nin Kuzeyinde gösteri yapan bölücü Kürtler

